

Blankó Miklós – Némethné Balázs Katalin

Mozaikok az 57. magyar nyelv hetéről

Bevezetés

A magyar nyelv hete több mint fél évszázada az anyanyelvi mozgalom egyik legfontosabb eseménye. 1967-ben a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat a csillagászati hét mintájára szervezte meg az első magyar nyelv hetét. Az akkori szervező, Grétsy László professzor, az Anyanyelvápolók Szövetsége tiszteletbeli elnöke így vall az indításról: „A budapesti patinás Kossuth Klub egyik emeleti szobájában arról beszélgettünk, hogy a csillagászokat követve, akik már évek óta minden tavasszal megrendezik a csillagászati hetet, s egyre nagyobb sikereket aratnak vele, kísérletképpen nem próbálkozhatnánk-e meg egy olyan hét programjának megszervezésével, amelynek fő tárgya s egyúttal egyetlen tárgya az anyanyelv” (1).

Az 57. magyar nyelv hetét 2023. április 11. és 18. között rendezte meg az Anyanyelvápolók Szövetsége. A költészet napján Szabadkáról indult útjára a rendezvénysorozat, *A nyelv nemzedékek kézfogása* mottóval. A szövetség felhívásához csatlakozó szervezeteknek köszönhetően több mint 50 rendezvényen vehettek részt az érdeklődők. Az anyaországi pátyi bölcsőde családi foglalkozásától az óbecsei színházi előadásig, a tatabányai irodalmi kávéháztól az Újvidéki Egyetem tudományos előadásain keresztül a budapesti Egyetemi Anyanyelvi Napokig fiatalok és idősek gyűltek össze, hogy elmélkedjenek, tanuljanak, vetélkedjenek anyanyelvünkön, anyanyelvünkről. Fiatalok és idősek – hiszen éppen ez a gondolat állt az idej események középpontjában. Amiként az Anyanyelvápolók Szövetsége 2023-as magyar nyelv heti felhívásában meghirdette: „A nyelv múltját és jövőjét a nemzedékek egymásba karolása alkotja. A generációk – noha egy nyelvet beszélnek, kialakítják saját nyelvváltozataikat, csoportnyelveiket. [...] Feladata minden generációnak, hogy »saját« nyelvét átadja az utána következőnek, de kötelessége az is, hogy elődei nyelvi szokásai iránt is érdeklődő legyen. [...] Mert anyanyelvünk nem létezne és nem létezhet a nemzedékek kézfogása nélkül” (2).

A magyar nyelv hete a Vajdaságban

A magyar nyelv hete központi rendezvényeinek helyszíne idén a Délvidék, a Vajdaság volt. A szövetség szegedi csoportja kapta a megbízást a szervezésre, mivel tagjai kapcsolatban állnak szerbiai magyar szervezetekkel, intézményekkel, tanárokkal. Első lépésként hozzájuk kellett eljuttatni a felhívást, hogy térképezzék föl a lehetőségeket, tegyenek javaslatot helyi rendezvényekre. Már az is felemelő volt, ahogy azonnal megmozdultak, és mindenki tervekkel, ötletekkel segítette az előkészítést. Át kellett gondolni a helyszíneket, az időpontokat, annál is inkább, mert kiderült, hogy a vajdasági diákok tavaszi szünete éppen a tervezett rendezvények hetére esett. A szervezők azonban a fiatalokat is meg akarták szólítani.

A hét mottójának kiválasztásához Nyiri Péternek az Édes Anyanyelvünk verseny záróünnepségén, Széphalomban elhangzott gondolata adta az ötletet: A nyelv nemzedékek kézfogása. Amellett, hogy igaz, kifejező mondat, sokféle témát összefog, lehetőséget nyújt a fiatalok nyelvhasználatáról, az idősebbek beszédmódjáról, a nyelvjárásokról szólni, időben és térben kalandozni. Anyanyelvünk összeköti a nemzedékeket, de ugyanúgy a határon innen és túl élő magyarságot is. Ez lett a vezérfonál, amely mentén végül kialakultak a magyar nyelv hetének vajdasági rendezvényei.

A nyitóünnepség helyszíne Szabadka, a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar közelmúltban felújított épülete volt. Az elegáns díszterem megtelt magyarországi és vajdasági meghívottakkal, érdeklődő vendégekkel. Ivanovič Josip dékán köszöntőjében kiemelte, hogy fontosnak tartja az együttműködést a magyarországi szervezetekkel, így az Anyanyelvápolók Szövetségével is, és örömmel fogadta ezt a fontos rendezvényt. Juhász Judit elnök köszönetképpen a 200. évfordulóra megjelent díszes Petőfi-kötetet nyújtotta át az intézmény vezetőjének.

1. kép

Pillanatkép a nyitóünnepségről (a Magyar Szó felvétele)

A rendezvény egyben konferencia is volt, amelyen szegedi és szabadkai egyetemi oktatók, Forgács Tamás, Schirm Anita, Vukov Raffai Éva és Németh Miklós népszerű és aktuális témákról tartottak gondolatébresztő előadásokat. Először a szólásokról, nyelvünk különleges kincseiről hallott érdekességeket a közönség, majd a diáknyelv változásáról, a kisebbségben élők nyelvhasználatáról és a Szeged környéki nyelvjárás kutatásainak az eredményeiről számoltak be az előadók.

A magyar nyelv hetét megnyitó ünnepség után sorra következtek a változatos programok. Az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén és Nagyikindán szakmai jellegű előadások hangzottak el, Tóthfaluban a helyi civil szervezetek és a kiscserkészek ünnepeltek, Kónya Sándor megzenésített Petőfi-verseket adott elő. A szabadkai könyvtárban az anyanyelvápoló mozgalom múltjával és jelenével ismerkedhetett meg a hallgatóság, majd a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete színvonalas

összeállítással emlékezett a 200 évvel ezelőtt született Petőfi Sándorra. Óbecse is kulturális programmal járult hozzá a hét sikeréhez.

Külön ki kell emelni az adai rendezvényt, amelyet a helyi Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület fogott össze. A vendéglátók bemutatkozásán kívül a jelenlévők megismerhették az Anyanyelvápolók Szövetségének tevékenységét Márton Richárd lendületes, fiatalos prezentációja révén, a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület rendezvényeiről pedig Zeitler Ádám tartott tájékoztatást. A többi előadás a nyelvészet különféle területeire kalauzolta a szegedi és a helyi résztvevőket.

A magyar nyelv hetének vajdasági programja a diákok anyanyelvi vetélkedőivel zárult. A tavaszi szünetről éppen csak visszatért fiatalok örültek a könnyed játéknak, és egészen jól vették az akadályokat. Nem volt ez számukra ismeretlen terület, hiszen az előző években részt vettek a szegedi tanárok által szervezett internetes vetélkedőkön, így várakozással tekintettek erre a nyelvi játékra is. 18-án délelőtt a szabadkai Svetozar Markovič Gimnáziumban nyolc csapat versengett, délután az Egészségügyi Középiskolában öt csapat mérte össze tudását. Másnap Zentán az általános iskolások is megmutatták, mennyire ismerik anyanyelvük mai és régebbi kifejezéseit, mennyire ügyesek, találékonyak. És végül kiderült, hogy a nyelvi játék vonzó az egyetemistáknak is. Ezt bizonyította az újvidéki Európa Kollégiumban rendezett találkozó, amelynek célja a magyarországi és a vajdasági fiatalok, egyetemi hallgatók közötti kapcsolat erősítése volt. Az elhangzott előadások mellett – könnyed programként – izgalmas vetélkedő szórakoztatta a résztvevőket.

A szervezőket jó érzéssel töltötte el, hogy minden tervezett programot sikerült megvalósítani, és a média (Pannon RTV, *Magyar Szó*, Facebook) segítségével azok is értesültek az eseményekről, akik nem tudtak részt venni a rendezvényeken. A hét jelmondata összefogta, maga köré rendezte a programokat, előadásokat, *A nyelv nemzedékek kézfogása* gondolat Szabadkától Újvidéken át Adáig, Tóthfalug mindenütt megjelent, és szimbolikus értelme mellett a valóságos, baráti kézfogás is jelezte az összetartozást, azt, hogy a közös anyanyelv térben és időben is erős kapocs.

A magyar nyelv hete fővárosi záróünnepségéről

2023. április 18-án 16 órától a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében tartotta az Anyanyelvápolók Szövetsége az 57. magyar nyelv hete záróünnepségét. Felemelő volt a történelmi teremben a magyar nyelv hetének sikerét ünnepelni. Bényi Ildikó műsorvezető a *Himnusz* közös eléneklése után megosztotta a közönséggel, hogy több mint 50 rendezvényt tartottak Kárpát-medence-szerte az irodalmi kávéháztól a tudományos tanácskozáson át az anyanyelvi vetélkedőig.

Az 57. magyar nyelv hetének fővédnöke Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes volt, akinek köszöntőlevelét a műsor elején hallgatták meg a jelenlévők. A házigazda, L. Simon László főigazgató nevében Tomka Gábor főigazgató-helyettes köszöntötte a résztvevőket. A régész elmondta, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum, amely nemzetünk legfőbb tárgyi emlékeit őrzi, büszke arra, hogy anyanyelvünk ünnepének is otthont adhat.

Grétsy László tanár úr nélkül nem lenne magyar nyelv hete. Az Anyanyelvápolók Szövetsége tiszteletbeli elnöke köszöntőjében a magyar nyelv hetének több mint fél évszázados történetét vázolta fel, és felhívta a figyelmet, hogy ritkán él meg ilyen hosszú kort egy civil kulturális kezdeményezés. A nyelvészprofesszor hozzátette azt is, hogy tudományos ismeretterjesztő munkája során a legbüszkébb arra, hogy 57 éve részese lehet ennek a fontos ügynek.

A Junior Prima díjas tenor, Szeleccki Artúr Berzsényi Dániel *A tavasz* című versét hozta el az anyanyelvi mozgalom iránt egykor oly elkötelezett Kodály Zoltán megzenésítésében. Zongorán kísérte Gyökér Gabriella, a Zeneakadémia művésztanára. Az előadás után az Anyanyelvápolók Szövetsége virágcsokorral köszöntötte a fiatal énekes mesterét, Marton Éva Kossuth-díjas művésznőt, a Szent István-renddel kitüntetett világhírű operaénekest, aki jelenlétével megtisztelte az ünnepet.

A nyelv nemzedékek kézfogása gondolatkörhöz kapcsolódva Bóna Judit nyelvész, egyetemi docens, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának dékánhelyettese tartott előadást *A generációk nyelvhasználatának kutatása a változó világban* címmel, amely a gyermeknyelvi kutatásokról, az időskorúak beszédhasználatának vizsgálatáról adott átfogó képet.

Az Anyanyelvápolók Szövetsége 2022-ben új elismerést alapított, az Anyanyelvünkért Emlékérmet. A kitüntetést évente olyan közszereplőknek adományozzák, akik támogató együttműködésükkel segítik az anyanyelvi mozgalom törekvéseit. Az első kitüntetettet, Szamosvölgyi Pétert, Sátoraljaújhely polgármesterét Nyiri Péter, A Magyar Nyelv Múzeumának igazgatója méltatta. Szamosvölgyi Péter 25 éve kíséri támogató figyelemmel az Édes Anyanyelvünk nyelvhasználati versenyt és a szövetség számos sátoraljaújhelyi–széphalmi programját. A Pintér Attila szobrászművész által készített emlékérmet Juhász Judit elnök adta át.

Nemzedékek nőttek fel regényein, és újabb korosztályokat ragad magával Szabó Magda írásművészete. Az ő üzenetét hozta el a közönségnek sokunk kedvelt színésze, Piros Ildikó Kossuth-díjas művésznő. „A nyelvet ne hagyjátok, különben Isten ledob a tenyeréről” – kezdte Piros Ildikó, majd a *Für Elise* című regény egy szép részletét olvasta fel.

Juhász Judit elnök zárszavában elmondta, hogy mi mindent vonhatunk le egy ember szavaiból, hangjából, megszólalásából és abból is, ha valaki megtagadja vagy megcsúfolja anyanyelvét. Hozzátette, büszkének kell lennünk anyanyelvünkre, mert ha mi nem értékeljük szépségét és gazdagságát, ki értékelné? Petőfi Sándor verséből idézett, amellyel útjára is indította e hetet: „S mindenik jó szó, mely máskor csak a légben / Röpül tán, most beszáll a szív közepébe” – ennek kellett beteljesülnie a magyar nyelv hetével.

A bujdosó fejedelem, II. Rákóczi Ferenc kesergője a 18. századi folklór fontos emléke. Arany János és Kodály Zoltán jegyezte le és mentette át a későbbi generációknak. Ezzel búcsúzott a közönségtől Szeleccki Artúr és Gyökér Gabriella.

2. kép

*A záróünnepség szereplői (a képen balról jobbra): Szeleccki Artúr, Bóna Judit, Piros Ildikó, Marton Éva, Gyökér Gabriella, Juhász Judit, Grétsy László, Szamosvölgyi Péter és Bényi Ildikó
(Rosta József felvétele)*

Utóhang

Az Anyanyelvápolók Szövetsége évről évre – egy-egy magyar területet középpontba állítva – anyanyelvi programokat szervez az érdeklődő közönség számára a magyar nyelv hetén. De legalább ennyire fontos, hogy a médián keresztül felhívja a teljes magyarság figyelmét anyanyelvünk szépségére és gazdagságára, a magyar nyelv nemzeti ügyére. Ezt a küldetést igyekszik beteljesíteni a rendezvénysorozat 57 éve, és ennek szellemében szervezi majd meg az Anyanyelvápolók Szövetsége 2024 tavaszán az 58. magyar nyelv hetét is.

Irodalom

- (1) Anyanyelvünk határtalan. Az Anyanyelvápolók Szövetsége közleménye, 2022. május 3. <https://anyanyelvapolo.hu/anyanyelvunk-hatartalan/> (2023. július 5.)
- (2) Felhívás közreműködésre az 57. magyar nyelv hetén. Az Anyanyelvápolók Szövetsége közleménye, 2023. március 22. <https://anyanyelvapolo.hu/felhivas-kozremukodesre-az-57-magyar-nyelv-heten/> (2023. július 5.)

Blankó, Miklós – Némethné Balázs, Katalni: Mosaics from the 57th Hungarian Language Week

Az írás szerzőiről

Blankó Miklós
doktori hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Budapest

blanko.miklos[kukac]gmail.com
ORCID: 0000-0002-6878-2331

Némethné Dr. Balázs Katalin
nyugalmazott magyartanár
Szegedi SZC Gábor Dénes
Technikum és Szakgimnázium

nebakata[kukac]gmail.com